

עין משפט
גד מצוה

לח:

שבועת הדיינין, הא דלא נקט נוהגת בלגשים וצגשים כדמתן

לעיל (דף לו:). גבי פקדון משום דמילתא דפשיטא היא ולעיל לא מני אלא דלא נימא נילף שזועת הפקדון משזועת העדות:
לאתפושוי חפצא בדייה, תימא דנשזועת העדות וצטיוי ופקדון

כשהוא מושזע מפיי אחרים דהוי דומיא לשזועת הדיינין ליצעי צהו אנקוטוי חפלאש:

האי דיינא ראשבע בתפלין כו'. ואע"ג שהשזיע אברהם את

אליעזר במילה הא אמרינן דסמון דתלמיד חכם לכתחלה צתפלין אי נמי כיון דעדין לא נלטוו יותר הוי כספר תורה לגבייהו:

למה הדבר דומה לאדם שאמר לחבירו תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך אמר לו שבועה שאין לך בידי חטין ואשתכח דחטין הוא דלית ליה הא שעורין וכוסמין אית ליה דפטור דכי אשתבע אחטין אקושטא משתבע אמר ליה אביי מי דמי התם בחטין קא כפר ליה בשעורין וכוסמין לא קא כפר ליה הכא בכולה מילתא הוא דקא כפר ליה הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי כלל ואשתכח חטין הוא דלית ליה הא שעורין וכוסמין אית ליה דמיחייב אלא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן לדברי רבן שמעון קנס הוא תובע ולא בושת ופגם לדברי חכמים אף בושת ופגם הוא תובע ^{(במאי} קא מיפלגי אמר רב פפא ר"ש סבר לא שביק איניש מידי דקיין ותבע מידי דלא קיין ורבנן סברי לא שביק מידי דכי מודה ביה לא מיפטר ותבע מידי דכי מודה ביה מיפטר:

הדרן עלך שבועת הפקדון

שבועת הדיינין ^{(ב)הטענה} שתי כסף וההוראה בשוה פרוטה יואם אין ההוראה ממין הטענה פטור כיצד ישתי כסף לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה פטור ושתי כסף ופרוטה לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה חייב ^{(ג)מנה} לי בידך אין לך בידי פטור מנה לי בידך אין לך בידי אלא חמשים דינר חייב ^{(ד)מנה} לאבא בידך אין ^{(ה)לך} בידי אלא ג' דינר פטור מפני שהוא כמשיב אבידה ^{(ו)מנה} לי בידך אמר לו ^{(ז)הן} למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור ^{(ח)אין} לך בידי חייב ^{(ט)מנה} לי בידך אמר לו הן אל תתנהו לי אלא בעדים למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך חייב מפני שצריך ליתנו בעדים בליטרא זהב יש לי בידך ^{(י)אין} לך בידי אלא ליטרא כסף פטור ^{(יא)דינר} זהב יש לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף ^{(יב)טריסית} ופונדיות ופרוטה חייב שהכל מין מטבע אחת ^{(יג)כור} תבואה לי בידך אין לך בידי אלא לתך קמנית בכולל יכור פירות ^{(יד)מענו} חטין והודה לו בשעורין פטור ורבן גמליאל מחייב ^{(טו)המוען} לחבירו בכדי שמן והודה לו בקנקנים אדמון אומר הואיל והודה לו מקצת ממין הטענה ישבע וחכמים אומרים ^{(טז)אין} ההוראה ממין הטענה אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון ^{(טז)מענו} כלים וקרקעות והודה בכלים וכפר בקרקעות בקרקעות וכפר בכלים פטור הודה במקצת הקרקעות פטור במקצת הכלים חייב ^{(טז)שהנכסים} שאין להן אחריות זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהן ^{(יז)אין} נשבעין על מענת חרש שוטה וקטן ^{(יח)ואין} משביעין את הקטן אבל נשבעין לקטן ולהקדש: **גמ'** היכי משבעינן ליה אמר רב יהודה אמר רב משביעין אותו בשבועה האמורה בתורה דכתיב וְאִשְׁבִּיעַךָ בַּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אמר ליה רבינא לרב אשי כמאן ^{(יט)כרבי} חנינא בר אידי דאמר בעינן שם המיוחד אמר ליה אפי' תימא רבנן ידאמרי בכינוי ונפקא מינה שֶׁצִדִּיק לְאַתְּפוּשִׁי חֲפֶצָא בִּידֵיהּ וכדרבא דאמר רבא יֵהָאִי דִּינָא דְאִשְׁבַּע בַּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם נעשה כמי שמעה בדבר משנה וחוזר ואמר רב פפא האי דיינא דאשבע בתפלין נעשה כמי שמעה בדבר משנה וחוזר והלכתא כוותיה דרבא ולית הלכתא כוותיה דרב פפא הלכתא כוותיה דרבא דהא לא נקיט חפצא בדידה וְלִית הַלְכְּתָא כּוּוּתִיָּה כּוּוּתִיָּה דרב פפא דהא נקיט חפצא בדידה ישובעה מעומד יתלמיד חכם מיושב ישובעה בספר תורה יִתְּלַמִּיד חֲכָם לְכַתְחַלָּה בְּתַפְלִין ת"ר ^{(כ)שבועת הדיינין} יאף היא בלשונה נאמרה אומרים לו הוי יודע שכל

שבועת הפקדון פרק חמישי שבועות

או דלמא. ולא לך אפרטא קאי ויש כאן כ': אי דפריש. לכל אחד ואחד ולא לך פקדון ותשומת יד גזל ואצידה: ועיקר קנס הוא מובע. עיקר מציעתו על הקנס היא ואע"ג דבזשת ופגם נמי בכלל כפירה ניהו לא מיחייב עלייהו כדמפרש ואזיל: **הכא צוולה מילתא כפר ליה**. דהא לא אנסתי קאלמר והזבשת ופגם צללל כפירה: **הא לא דמיא**. קשיא דאצי הוא דקמסיק למילתיה:

הדרן עלך שבועת הפקדון

שבועת הדיינין, שהדיינים משזיעין ע"י הודאת מקצת הטענה שלימדוה ^(א) מאשר יאמר כי הוא זה (שמות כב) וכתב עלה וקרב בעל הצית אל האלהים אם לא שלח ידו דהיינו שזועה: **הטענה**. שהשזועה צאה על ידה לא תהא פחות משמי כסף: **וההודא**. שמחייצמו לישבע לא תהא פחות מפרוטה. ובגמ' [לע:] פליגי רב ושמואל צפרוטה זו אם מתוך שמי כסף של טענה היא או לריך שמהא טענת הכפירה של כסף שמי מעות כסף לגד פרוטה של הודאה: **שמי כסף**. שמי מעות כסף דהא שמי לשון נקבה היא והן שליש הדינר: אין לך צידי **אלא פרוטה** פטור. שאין ההודאה ממין הטענה

שזה טענו כסף וזה הודה לו נחשת וכגון שלא טענו לו שמי מעות של מטבע אלא משקלו אם טענו מטבע הרי הודה לו צמטצע כדלקמן: **שמי כסף ופרוטה כו'**. קסצר טענו חטין ושעורין והודה לו בלאחד מהן חייב: **אין לך צידי פטור**. שאין כאן הודאה: **שהוא כמשיב אבידו**. שהיה יכול להעמי פניו ולכפור ומדלג העיז הרי הוא כמשיב אצידה שאינו חייב שזועה כדאמרין צמסכת גיטין (דף מה:). המולא מנליה לא ישבע מפני תקון העולם: **גמ'** **כר' חנינא בר אידי**. צשלהי שזועת העדות (לעיל ד' לה:). השזע ולא טשעז כו': **אפי' סימא צנינו**. והא דאמר רב צשזועה האמורה צמורה: **לאספוסו חפלא**. קאלמר או ספר או תפלין כאברהם דאספסיה לאליעזר צרית מילה: **דאשבע צה' אלוהי השמים**. ולא התפיסו חפצ' נעשה טעוה צדצר משנה. ואע"ג דלא תנו לה צמשנה שמעתא דרבי אמר וזהי היא כדצר משנה כדצר הרי צסנדרין (דף לג:). דטועה צדצר האמוראים חוזר ולא אמרינן מה עשעה עשוי וישלם מציתו: **תלמיד חכם**. נשצע מיושז: **כספר סורה**. ואע"ג דלוקונמנא דלא כרז פפא לכתחלה מיהא ספר תורה צעינן. וצדורכוטיו צטלו הראשונים שזועה דלוריימא לפי צעשגה גדול ותקנו לגזור עליו ארור צשזירה והא אמרין אִרְוֹר צו שזועה: ס"ד. **די לו** לכתחלה צתפלין מפני כבודו: **אף היא**. לקמן ^(א) מפרש מאי אף: **צלשונה**. צכל לשון שהוא מצנין צו:

שכל

מסורת הש"ם

(א) כמזכות מג, (ב) צ"מ נה. קדושין יא: [בסדרות נ:]. (ג) צ"מ ה, (ד) ס"א לו וכן הלכה א [והל' צ] סמג עשן עשן טוש"ע ח"מ ס' פח ס"א:
ב ד מיי שם הלכה ח טוש"ע שם סוף ו:
ג ה מיי שם טוש"ע שם סוף ט:
ד ו מיי שם הל' ג טוש"ע שם סוף ה:
ה ו מיי שם פ"א הל' ג סמג שם טוש"ע שם ס' פז סוף:
ו ח מיי שם פ"ד הל"ה סמג שם טוש"ע שם ס' עה סוף:
ז ט מיי פ"ח מהלכות מלוה ה"א ופ"ו מהל' טוען ה"א ופ"ו הל"ו סמג עשן שם טוש"ע ח"מ ס' עט סוף:
ח י מיי פ"ח מהלכות מלוה ה"א סמג שם טוש"ע ח"מ ס' ע סוף:
ט כ טוש"ע ח"מ ס' פח סוף:
י ל מיי פ"ג מהל' טוען ה"א ופ"ו הל"ו סמג שם טוש"ע ח"מ ס' עט סוף:
יא מ ג טוש"ע שם ס"ו:
יב ס מיי שם הל"י טור ש"ע שם סוף יז:
יג ע מיי שם הלכה יג טור ש"ע שם ס"ח:
יד פ מיי שם פ"ה הל"ג סמג שם טוש"ע ח"מ ס' לה סוף:
טו צ מיי שם הל"י יב סמג שם טוש"ע ח"מ ס' לו סוף:
טז ק מיי שם הלכה י טוש"ע שם סוף:
יז ר מיי פ"ח מהלכות טענות ה"ח סמג עשן קב טוש"ע ח"מ ס' פז סוף:
יח ש מיי שם טוש"ע שם סוף יז:
יט ק מיי שם הלכה י טוש"ע שם סוף יג:
כ א מיי שם טוש"ע שם סוף טו:
כא ב ג מיי שם הלכה ח יא יב טוש"ע שם סוף יז:
כב ד ה מיי שם טוש"ע שם סוף טו:
כג ו מיי שם הלכה יד טו טוש"ע שם ס"כ:

תורה אור השלם

1. וְאִשְׁבִּיעַךָ בְּיָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאִלֹּהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִּחַךְ אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּתוּר הַבְּנֵגִי אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ:
בראשית כד ג

גליון הש"ם

נמ' אין לך בידי חייב. ע"י גיטין דף ד ע"א מוס' ד"ה אלא:

מוסף רש"י

שבועת הדיינין. הבלה ממנה הודאת מקצת הטענה. שתי כסף. אינו נשבע אלא אם כן טענו שמי כסף, ושמי כסף היינו שמי מעות שם שלש דינר, דאי שמי כסף איבעי ליה למימני (בבברות ג: ושם"ט) שאין שזועת הדיינין על הטענה פחותה משמי מעות כסף שיטענו שזה שמי כסף יש לי צידך וזה יודה לו מהם שזה פטורה ויכפור השאָר, או יהיה הכל ויכפור פרוטה (ב"מ נה:). מנה לי בידך אמר לו הן. וצפני עדים ואמר להם חתם עדי (לקמן מב: וצ"ב ו:). נתתיו לך פטור. מנלם ומשזועה דלוריימא (לקמן מב:). אין לך בידי. לא היו צדדים מעולם, חייב. לנלם, ואינו נאמן בשזועה שהרי הוזכר כפינן (שם). אין לך בידי אלא ליטרא כסף פטור. שאין כאן הודאה ממין הטענה (שם). וטריסית. משה קטנה, ופונדיות ופרוטה. או לו קמני (לקמן מ:). אלא לתך. מלי כור (לקמן מב:). טענו חטין והודה לו. בשעורין פטור. דלאו ממין הטענה הוא (שם) צדעין הודאה ממין הטענה עממה (ב"מ ק:). ופטור אף מדמי שעורין דהא אמר ליה מובע לאו שעורין יהבי לך ואחולי מחיל גביה (ב"ק לה:). ורבן גמליאל מחייב. דלא צעי הודאה ממין הטענה (לקמן מ:). בכדי שמן. כדים מנלם שמן, והודה לו בקנקנים. הכדים יש לן צידי צלא שמן (לקמן מב:). ויקוס צלא שמן (בבבבות קח:). הואיל והודה לו מקצת ממין הטענה. והוא ליה טענו חטין ושעורין והודה לו בלאחד מהן (לקמן מב:). טענו כלים וקרקעות כו' פטור. משזועה דלוריימא לא על הקרקעות ולא על הכלים, שאין הודאת קרקעות מציאה לידי שזועה, שאין צין שזועה בקרקעות (שם) דלא ציפרונו ולא הודלתו מציאלו לידי שזועה (ב"מ ד:). במקצת הכלים. הודה צמקתא כלים, דאיכא הודאה וכפירה צללאו קרקעות, חייב. לישע אף על הקרקעות על ידי גלגול שזועה, דילפנין לה צפ"ק דקדושין (ס:). מקבלי (לקמן מב:). זוקקין. גורכין (שם) המטלטלין זוקקין הקרקעות לישבע על ידי גלגול (ב"מ ד: ק: וכע"ז לקמן מ:). מאי זוקקין מנכסים קאי שאין להם אחריות ולא אצית צין (קדושין כו:). אין נשבעין על טענת חרש. כגון שפער צמקתא, (שם) שדכדו צמקתא צכל מקוס לא מדצר ולא שזמע (לקמן מב:). מפרש צגמלם ארור:

פ"ו **שבועת** הדיינין הטענה שתי כסף, וההוראה שוה פרוטה פירוש שמי כסף שני מעין. (פרוטה חצי תבה). היכי משבעינן ליה א"ר יהודה משביעין אותו בשבועה האמורה בתורה שנאמר ואשביעך בה' אלהי השמים ונאמר רב אשי אפילו רבנן דאמרי דאמרי אפילו בכנוי חייב. ומאי בשבועה האמורה בתורה דצריך לאתפושיה לנשבע חפצא בדיה כאליעזר עבר אברהם שנאמר וישם העבד את ידו וגו' וכדכתיב (בראשית מ) ויאמר השבע לי וישבע לו ואמר מקדם לכן אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ידך וגו'. וכן אמר רבא האי דיינא דאשבע בה' אלהי ישראל. פירוש ולא תאפשריה חפצא בדיה נעשה כמי שטעה בדבר משנה וחוזר ומשיבעו בתפישת חפצא בדיה וכן הלכתא. והא דאמר רב פפא דיינא דאתפסית תפלין לנשבע ואשבעיה הכי טעה לית הלכתא כוותיה. אלא כי הא שבועה בתפישת ס"ת